

Udskriftsdato: mandag den 12. januar 2026

BEK nr 750 af 26/05/2015 (Historisk)

Bekendtgørelse om undervisningsplan for køreuddannelsen til stor bus med stort påhængskøretøj (kategori D/E)

Ministerium: Transportministeriet

Journalnummer: Justitsmin.,
Rigspolitiet, j.nr. 2014-9050-3

Senere ændringer til forskriften

BEK nr 1303 af 27/11/2017

Bekendtgørelse om undervisningsplan for køreuddannelsen til stor bus med stort påhængskøretøj (kategori D/E)¹⁾

I medfør af § 56, stk. 5, og § 64, stk. 5, i færdselsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1386 af 11. december 2013, fastsættes efter bemyndigelse i henhold til § 134 b, stk. 1:

§ 1. Undervisning af elever med henblik på erhvervelse af kørekort til kategori D/E skal foregå i overensstemmelse med undervisningsplanen for køreuddannelsen til stor bus med stort påhængskøretøj (kategori D/E), der er optaget som bilag til denne bekendtgørelse.

§ 2. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. juli 2015.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 874 af 10. september 2009 om undervisningsplan for køreuddannelsen til kategori D/E (stor personbil med stort påhængskøretøj) ophæves.

Stk. 3. Elever, der har påbegyndt køreuddannelsen før den 1. juli 2015, kan afslutte uddannelsen og aflægge køreprøve efter de hidtil gældende regler frem til udgangen af september 2015.

Rigspolitiet, den 26. maj 2015

JENS HENRIK HØJBJERG

/ Svend Larsen

- ¹⁾ Bekendtgørelsen indeholder bestemmelser, der gennemfører dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/126/EF af 20. december 2006 om kørekort, EU-tidende 2006, nr. L 403, side 18, som senest ændret ved Kommissionens direktiv 2014/85/EU af 1. juli 2014 om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/126/EF om kørekort, EU-tidende 2014, nr. L 194, side 10.

Indholdsfortegnelse

0. INDLEDNING

- 0.1 Systematikken i undervisningsplanen
- 0.2 Præstationskravenes anvendelse

1. PÅHÆNGSKØRETØJETS INDRETNING, UDS TYR OG DOKUMENTER MV.

- 1.1 Styreapparatet
- 1.2 Bremses
 - 1.2.1 Driftsbremses
 - 1.2.2 Nødbremse
 - 1.2.3 Parkeringsbremses
 - 1.2.4 Supplerende bremses
 - 1.2.5 Kontrol af bremses
 - 1.2.6 Lovbestemmelser i øvrigt om bremses
- 1.3 El-anlæg, lygtes, reflekser mv.
 - 1.3.1 El-anlæggets funktion, lygtes og reflekser
- 1.4 Bærende dele
 - 1.4.1 Bærende deles funktion mv.
- 1.5 Motor, transmission samt energi- og miljørigtig kørsel
 - 1.5.1 Energi- og miljørigtig kørsel
- 1.6 Karrosseri og opbygning mv.
 - 1.6.1 Karrosseri, opbygning og dets fastgørelse
 - 1.6.2 Tilkoblingsanordninger
- 1.7 Indre indretning, udsyn og særligt udstyr
- 1.8 Kontrolapparat (fartskrives)
 - 1.8.1 Kontrolapparatets (fartskrivers) funktion
- 1.9 Vogntogets sammenkobling og dokumenter
 - 1.9.1 Sammenkobling
 - 1.9.2 Registrerings- og koblingsattest
- 1.10 Særlige køretøjes og forhold
 - 1.10.1 Ikke-registreringspligtige påhængskøretøjes
 - 1.10.2 Større påhængskøretøjes
- 1.11 Bussens betjeningsudstyr
 - 1.11.1 Betjeningsudstyr
- 1.12 Forebyggende vedligeholdelse og nødvendig reparation
 - 1.12.1 Vedligehold mv.

2. INDLEDENDE ØVELSER PÅ VEJ

- 2.1 Forberedelse til kørsel
 - 2.1.1 Eftersyn, indstilling mv.
- 2.2 Vogntogs spejle
- 2.3 Igangsætning og standsning ved kørebanekant
 - 2.3.1 Start, gearbetjening, igangsætning og bremsning

- 2.4 Højresving om hjørner
 - 2.4.1 Færdigheder ved svingning
- 2.5 Baglænskørsel med målbremssning
 - 2.5.1 Orientering og bedømmelse af vogntogets længde
- 3. KØRETØJERS MANØVREEGENSKABER
 - 3.1 Manøvreegenskaber mv.
 - 3.1.1 Generelt om forskellige køretøjers manøvreegenskaber mv.
- 4. TRAFIKANTADFÆRD
 - 4.1 Trafikantadfærd mv.
 - 4.1.1 Opfattelse, reaktion, syn, helbred, andre trafikanter samt adfærd og holdninger mv.
- 5. VEJFORHOLD
 - 5.1 Vejforhold mv.
 - 5.1.1 Risikoforhold og vejenes sikkerhedsmæssige udformning mv.
- 6. GRUNDREGLER FOR KØRSEL MED VOGNTOG, HERUNDER DIMENSIONER, VÆGT OG BELÆSNING
 - 6.1 Anvisninger for færdslen
 - 6.1.1 Anvisninger for færdslen mv.
 - 6.1.2 Kørekortkategori og førerret
 - 6.2 Dimensioner og gods samt særlige forhold mv.
 - 6.2.1 Vogntogets bredde
 - 6.2.2 Vogntogets længde
 - 6.2.3 Vogntogets højde
 - 6.2.4 Vogntogets vægt
 - 6.2.5 Gods
 - 6.2.6 Signalgivning, tegngivning og brug af lys
 - 6.2.7 Motorstop og slæbning mv.
 - 6.2.8 Færdselsulykke
 - 6.2.9 Forsikringspligt
 - 6.2.10 Overladelse af køretøj til andre
 - 6.3 Køre- og hviletidsbestemmelser samt anvendelsen af kontrolapparatet
 - 6.3.1 Køre- og hviletidsbestemmelser samt anvendelsen af kontrolapparatet
 - 6.4 Personbefordring mv.
 - 6.4.1 Vejkort og personbefordring
- 7. UDVIDEDE ØVELSER PÅ VEJ
 - 7.1 Igangsætning og standsning ved kørebanekant
 - 7.1.2 Kendskab til risikoforhold
 - 7.1.3 Orienteringsfærdigheder
 - 7.2 Placering under ligeudkørsel
 - 7.2.3-7.2.4 Orienterings- og manørefærdigheder
 - 7.3 Hastighed under ligeudkørsel
 - 7.3.2 Kendskab til risikoforhold

- 7.3.3 Orienteringsfærdigheder
- 7.3.4 Manøvre-færdigheder
- 7.3.5 Lovbestemmelser i øvrigt
- 7.4 Vognbaneskift og sammenfletning
 - 7.4.3-7.4.4 Orienterings- og manøvre-færdigheder
- 7.5 Vending og baglænskørsel
 - 7.5.2 Kendskab til risikoforhold
 - 7.5.3-7.5.4 Orienterings- og manøvre-færdigheder
- 7.6 Kørsel forbi holdende køretøjer og gående mv.
 - 7.6.2 Kendskab til risikoforhold
 - 7.6.3-7.6.4 Orienterings- og manøvre-færdigheder
- 7.7 Møde
 - 7.7.2-7.7.4 Kendskab til risikoforhold, orienterings- og manøvre-færdigheder
- 7.8 Kørsel foran eller efter andre
 - 7.8.2-7.8.4 Kendskab til risikoforhold samt orienterings- og manøvre-færdigheder
- 7.9 Overhaling
 - 7.9.2 Kendskab til risikoforhold
 - 7.9.3 Orienteringsfærdigheder
 - 7.9.4-7.9.5 Manøvre-færdigheder og lovbestemmelser i øvrigt
- 7.11 Fremkørsel mod kryds
 - 7.11.3-7.11.4 Orienterings- og manøvre-færdigheder
- 7.12 Ligeudkørsel i kryds
 - 7.12.2 Kendskab til risikoforhold
- 7.13 Højresving i kryds
 - 7.13.3-7.13.4 Orienterings- og manøvre-færdigheder
- 7.14 Venstresving i kryds
 - 7.14.2 Kendskab til risikoforhold
 - 7.14.3-7.14.4 Orienterings- og manøvre-færdigheder
- 7.15 Kørsel i rundkørsel
 - 7.15.2 Kendskab til risikoforhold
 - 7.15.3 Orienteringsfærdigheder
 - 7.15.4 Manøvre-færdigheder
- 7.16 Kørsel på motorvej
 - 7.16.1 Kendskab til ulykker
 - 7.16.2-7.16.5 Kendskab til risikoforhold, orienterings- og manøvre-færdigheder samt lovbestemmelser i øvrigt
- 7.17 Kørsel ved siden af andre
 - 7.17.3-7.17.4 Orienterings- og manøvre-færdigheder
- 7.18 Standsning og parkering
 - 7.18.3 Orienteringsfærdigheder
 - 7.18.4 Manøvre-færdigheder
 - 7.18.5 Lovbestemmelser i øvrigt
- 7.20 Kørsel i tunnel

8. SÆRLIGE RISIKOFORHOLD I TRAFIKKEN

- 8.1 Særlige risikoforhold mv.

- 8.1.1 Alkohol, bevidsthedspåvirkende stoffer, høj hastighed og manglende brug af sikkerhedssele
- 8.2 Egne holdninger og adfærd mv.
 - 8.2.1 Opmærksomhed, adfærd over for andre og egne kørselskompetencer

9. MANØVRER PÅ KØRETEKNISK ANLÆG

10. FORBEREDELSE TIL KØREPRØVE

- 10.1 Betingelser for at få kørekort
 - 10.1.1 Køreundervisning
 - 10.1.2 Indstilling til køreprøve
- 10.2 Køreprøvens gennemførelse
 - 10.2.1 Krav ved køreprøven
 - 10.2.2 Teoriprøven
 - 10.2.3 Den praktiske prøve
- 10.3 Lovbestemmelser i øvrigt om kørekort
 - 10.3.1 Kørekortets gyldighed
 - 10.3.2 Inddragelse og generhvervelse af kørekort

0. INDLEDNING

Det overordnede mål for køreuddannelsen til kategori D/E er:

- 1) at give eleverne indsigt i og forståelse for de farer og vanskeligheder, de som førere af vogntog møder i færdslen, samt give dem viden om de færdselsregler og andre lovbestemmelser, der har betydning i denne forbindelse,
- 2) at give eleverne en sådan viden om vogntog og deres betjening, at de kan konstatere opståede mangler af betydning for sikkerheden og miljøet,
- 3) at give eleverne færdighed i at bedømme færdslen kritisk og føre vogntog uden fare for sig selv og andre og
- 4) at give eleverne viden om og færdighed i energi- og miljørigtig kørsel under hensyntagen til sikker kørsel.

0.1 Systematikken i undervisningsplanen

Køreuddannelsen til kategori D/E skal i øvrigt opfattes som en overbygning på køreuddannelsen til kategori D. Derfor må undervisningen til kategori D/E først påbegyndes, når grundlaget er i orden, dvs. når eleven har erhvervet kørekort til kategori D. Kørelæreren skal dog ved repetition af lærestoffet til de respektive kategorier sikre sig, at eleven fortsat er i besiddelse af de grundlæggende kundskaber og færdigheder i det omfang, de har betydning for kørsel med stort påhængskøretøj, således som det fremgår af bemærkningerne til delmålene.

Denne undervisningsplan indeholder en nærmere specificering af uddannelsesmålene opdelt i hovedafsnit og underafsnit.

Hvert hovedafsnit indledes med en kort beskrivelse af undervisningens formål. Derefter følger en opdeling i underafsnit med angivelse af hovedmål og detaljerede delmål. Delmålene udgør de egentlige retningslinjer for såvel undervisningen som bedømmelse ved køreprøven, idet de nøjere klarlægger, hvad eleven skal vide og kunne efter endt undervisning. Til hvert delmål er knyttet et præstationskrav.

I køreuddannelsen og ved køreprøven anvendes følgende præstationskrav:

- 1) have kendskab til; det vil sige, at eleven skal være så vidt orienteret om et emne, at det ikke er ukendt for eleven, eller at det kan understøtte og lette forståelsen af en efterfølgende mere målrettet og grundigere undervisning,
- 2) udpege; det vil sige, at eleven i praksis skal kunne lokalisere bestemte køretøjsdele, herunder betjeningsudstyr,
- 3) aflæse og forstå betydningen af; det vil sige, at eleven i praksis skal kunne anvende instrumenter og kontrolllys i køretøjet, forstå betydningen af disse og reagere i nødvendigt omfang,
- 4) kontrollere; det vil sige, at eleven uden brug af værktøj i praksis skal kunne undersøge og tage stilling til, om de i de pågældende kontrolafsnit anførte krav til køretøjet er opfyldt, herunder kunne forklare, hvordan kontrollen udføres,
- 5) angive årsager til, indhold eller betydning af; det vil sige, at eleven skal kunne finde de korrekte svar blandt flere mulige på spørgsmål om vejafmærkning, indholdet af en lovbestemmelse og lignende samt andre forhold af væsentlig betydning,
- 6) beherske orienterings- og manørefærdigheder samt andre færdigheder; det vil sige, at eleven i praksis skal kunne orientere sig kritisk, håndtere køretøjets betjeningsudstyr korrekt, udføre manøvrer fejlfrit samt udføre andre færdigheder korrekt,

- 7) opfatte og bedømme; det vil sige, at eleven skal kunne bemærke bestemte forhold i en færdselssituation eller på billeder, forstå forholdets betydning, og hvordan man reagerer herpå, eller finde de korrekte svar blandt flere mulige på spørgsmål om de pågældende forhold,
- 8) genkende; det vil sige, at eleven i praksis skal kunne genkende betydningen af anvisninger for færdslen og efterleve betydningen af disse,
- 9) reagere hensigtsmæssigt; det vil sige, at eleven i praksis skal kunne føre køretøjet og ændre hastighed, placering eller kørselsretning i overensstemmelse med færdselsreglerne, hensynet til sikkerheden og trafikafviklingen,
- 10) ved øvelse opnå erfaring om; det vil sige, at eleven under kørsel alene i køretøjet på køreteknisk anlæg får lejlighed til at konstatere køretøjets reaktioner under udførelse af bestemte manøvrer,
- 11) opnå nogen færdighed i; det vil sige, at eleven under kørsel alene i køretøjet på køreteknisk anlæg skal kunne betjene køretøjet korrekt, uden at manøvren som helhed kræves fejlfrit udført og
- 12) ved øvelse opnå færdighed i; det vil sige, at eleven under kørsel alene i køretøjet på køreteknisk anlæg skal kunne udføre manøvrer korrekt.

I delmålsbeskrivelserne kan præstationskravene kombineres eller anvendes delvist. Fx er der i præstationskravet »genkende og angive betydningen af« anvendt beskrivelser fra to præstationskrav.

Ved teoriprøven skal eleven ud fra situationer på billeder kunne »angive betydningen af« fx vejafmærkninger ved at finde de korrekte svar blandt flere mulige. Præstationskravet »angive årsager til, indhold eller betydning af« anvendes ved teoriprøven.

Ved den praktiske prøve skal eleven i en færdselssituation kunne »genkende« fx vejafmærkning og efterleve betydningen af disse. Præstationskravet »genkende« anvendes ved den praktiske prøve.

Der er ved målbeskrivelserne ikke skelnet skarpt mellem teoretisk og praktisk undervisning. Dette skyldes hensynet til, at teoretisk og praktisk undervisning skal integreres i størst muligt omfang, og at kørelæreren derfor stilles mere frit i valget af undervisningsmetode og undervisningssituation.

En skarp skelnen mellem teori og praksis er i øvrigt mindre hensigtsmæssig, idet megen praktisk undervisning, dvs. undervisning i praktiske færdigheder, udmærket kan indlæres i et teorilokale med de rette hjælpemidler, og en del teoriundervisning, dvs. undervisning i teoretiske emner, med fordel kan formidles under praktiske øvelser i færdslen.

0.2 Præstationskravenes anvendelse

I teoriundervisningen anvendes følgende præstationskrav:

- 1) have kendskab til,
- 2) angive årsager til, indhold eller betydning af og
- 3) opfatte og bedømme.

I den praktiske undervisning anvendes følgende præstationskrav:

- 4) udpege,
- 5) aflæse og forstå betydningen af,
- 6) kontrollere,
- 7) beherske orienterings- og manørefærdigheder samt andre færdigheder,
- 8) opfatte og bedømme,
- 9) genkende,
- 10) reagere hensigtsmæssigt,
- 11) ved øvelse opnå erfaring om,
- 12) opnå nogen færdighed i og

13) ved øvelse opnå færdighed i.

Ved teoriprøven anvendes følgende præstationskrav:

14) angive årsager til, indhold eller betydning af og

15) opfatte og bedømme.

Ved den praktiske prøve anvende følgende præstationskrav:

16) kontrollere,

17) udpege,

18) aflæse og forstå betydningen af,

19) beherske orienterings- og manøverfærdigheder samt andre færdigheder,

20) opfatte og bedømme,

21) genkende og

22) reagere hensigtsmæssigt.

Definitioner

Eleven skal have kendskab til følgende definitioner:

23) Et påhængskøretøj er et køretøj, der efter sin indretning er bestemt til at blive trukket af et andet køretøj.

24) Påhængskøretøjer inddeles i:

a) Påhængsvogn, der hovedsagelig er indrettet til befordring af personer eller gods.

b) Sættevogn, der hovedsagelig er indrettet til befordring af personer eller gods, og som kobles til det trækkende køretøj således, at køretøjet og/eller dets last delvist hviler på det trækkende køretøj.

c) Påhængsredskab (registreringspligtig), der er et andet påhængskøretøj end påhængsvogn og sættevogn, fx en campingvogn.

25) Et påhængskøretøj med en tilladt totalvægt på over 750 kg anses her som et stort påhængskøretøj.

26) En bus med tilkoblet påhængskøretøj kaldes et vogntog.

Et påhængskøretøj kan efter særlige regler sammenkobles med et trækkende køretøj på følgende måder:

27) Fast kombination.

28) Variabel kombination.

29) Synsfri sammenkobling.

Afsnittene vedrørende kategori D/E omhandler påhængskøretøjer med en tilladt totalvægt på over 750 kg. og indtil 3.500 kg tilladt totalvægt.

I forbindelse med undervisning til kategori D/E skal relevante uddannelsesmål fra kategori B/E anvendes i nødvendigt omfang.

Der er anvendt samme afsnitsnummerering i afsnittene vedrørende B/E, C/E og D/E. Visse afsnit, der ikke er relevante, er alene medtaget med angivelse af overskrift af hensyn til en ensartet afsnitsnummerering.

Om den nærmere planlægning og gennemførelse af undervisningen, herunder valg af hjælpemidler, henvises til lærervejledningen til undervisningsplanen.

Øvelseskørsel (dvs. indledende øvelser på vej, udvidede øvelser på vej og øvelser på køreteknisk anlæg) samt praktisk prøve til kategori D/E skal gennemføres i en bus kategori D med tilkoblet påhængsvogn. Vogntoget skal opfylde bestemmelserne for køretøjer til kategori D/E, som anført i kørekortbekendtgørelsen med tilhørende bilag.

Om de nærmere retningslinjer for køreprøven henvises til kørekortbekendtgørelsen med tilhørende bilag.

1. PÅHÆNGSKØRETØJETS INDRETNING, Udstyr OG DOKUMENTER MV.

Formålet med undervisningen er at give eleven en sådan viden om påhængskøretøjets indretning, udstyr og dokumenter samt en sådan forståelse af påhængskøretøjets funktioner, at det letter indlæringen af en korrekt og skånsom behandling af påhængskøretøjet/vogntoget og en sikker udførelse af de forskellige manøvrer.

Undervisningen har desuden til formål at gøre eleven bekendt med de vigtigste lovbestemmelser om påhængskøretøjets udstyr, således at eleven selv kan konstatere og tage stilling til mangler eller fejl, der har betydning for færdselssikkerheden. Eleven skal endvidere have en sådan forståelse af de tegn på fejl og mangler, der røber sig gennem vogntogets kontrolsystemer, funktioner og reaktioner, at eleven kan afgøre, om den igangværende eller påtænkte kørsel med vogntoget er lovlig og forsvarlig.

Det skal i øvrigt fremhæves i undervisningen, at de i delmålene anførte fremgangsmåder for kontrol og afprøvning af udstyr ikke er udtømmende eller dækkende for alle tænkelige systemer, og at eleven må være opmærksom på stadige ændringer af påhængskøretøjets indretning samt af lovbestemmelserne.

Undervisningen skal give eleverne en sådan viden om vogntoget og dets betjening, at de kan konstatere forhold af betydning for sikkerheden og miljøet.

Undervisningen har endelig til formål at gøre eleven bekendt med lovbestemmelser om de vigtigste administrative dokumenter i forbindelse med vogntogets benyttelse.

1.1 Styreapparatet

Da styreapparatet sædvanligvis ikke forefindes på påhængskøretøjer til kategori D, indeholder afsnittet ikke hoved- og delmål.

1.2 Bremses

Hovedmål

Eleven skal lære om bremsernes funktion og om tegn på fejl, der har betydning for færdselssikkerheden.

Eleven skal endvidere kunne konstatere, om lovkrav til bremserne er opfyldt samt kunne de vigtigste lovbestemmelser om bremserne.

Delmål

1.2.1 Driftsbremser

Eleven skal have kendskab til bremsesystemet og dets funktion:

- 1) Driftsbremsen på påhængskøretøj til en bus er normalt en påløbsbremse.
- 2) Påløbsbremsen aktiveres ved, at påhængskøretøjet presses frem mod bussen, når denne bremser. Jo kraftigere bussen bremser, des kraftigere presser påhængskøretøjet mod bussen (påløbskraften), og des kraftigere bremser påhængskøretøjet.
- 3) Ved bakning på ujævn vej eller op ad bakke kan trykket mod påhængskøretøjet blive så stort, at bremsen aktiveres. Dette kan eventuelt undgås ved hjælp af en særlig baksparreanordning.
- 4) Påløbskraften overføres til hjulbremserne via stødstangen i påløbsarrangementet, bremsestænger og bremsekabler. Jo større påløbskraften er, des længere trykkes stødstangen tilbage.

- 5) Påløbsarrangementet er normalt forsynet med en dæmperanordning, der dæmper stødstangens bevægelse.
- 6) Stødstangen har en begrænset vandring (slaglængde). Hvis stødstangen kan trykkes i bundstilling, vil bremsekraften aftage væsentligt og til sidst helt ophøre.
- 7) Driftsbremsen kan også bestå af et system, der er tilsluttet driftsbremsen på bussen, og hvor påhængskøretøjets bremses aktiveres enten via elektriske signaler eller et særligt hydraulisk system.

1.2.2 Nødbremse

Der er ikke krav om nødbremse på påhængskøretøjer.

1.2.3 Parkeringsbremses

Eleven skal have kendskab til følgende funktioner:

- 1) Parkeringsbremsen virker på hjulbremsene gennem særlige mekaniske forbindelser (wirer eller stænger).

1.2.4 Supplerende bremses

Der er sædvanligvis ikke supplerende bremses på påhængskøretøjer til kategori D.

1.2.5 Kontrol af bremses

Eleven skal kunne kontrollere, om følgende forhold ved bremsene er opfyldt:

- 1) Stødstangen må ikke kunne trykkes til bundstilling. Dette kontrolleres ved at køre langsomt frem, foretage en almindelig opbremsning og fastholde bremsestillingen ved at aktivere bussens parkeringsbremse.
Ved denne manøvre skal der som hovedregel fortsat være afstand mellem koblingshovedet og den faste del af påløbsdelen (hvilket fx konstateres ved at klemme beskyttelsesbælgen sammen og føle den nævnte afstand).
- 2) Bremsesystemet skal have tilstrækkelig virkning. Dette kontrolleres ved at forsøge at trække påhængskøretøjet mens parkeringsbremsen er fuldt aktiveret.
- 3) Wirer, bremsestænger og lignende skal være sikrede og ubeskadigede.
- 4) Eventuel hydraulisk bremsekraftoverføring skal være tæt.
- 5) Parkeringsbremsens betjeningsgreb skal kunne aktiveres let og skal kunne fastholdes i aktiveret stilling.

Tegn på fejl ved bremses

Eleven skal kunne angive årsager til følgende tegn på fejl ved bremsene og udpege, hvor fejlene kan opstå:

- 6) For lang vandring i stødstangen kan skyldes manglende justering af hjulbremsene.
- 7) Hvis påhængskøretøjet støder til bussen under opbremsning, kan det være tegn på, at bremsene ikke virker.
- 8) Hvis påhængskøretøjets bremses »hugger«, kan det være tegn på fejl ved dæmperen.

1.2.6 Lovbestemmelser i øvrigt om bremses

Eleven skal kunne angive indholdet af følgende lovbestemmelser og forhold:

- 1) Påhængskøretøjet skal være forsynet med driftsbremse og parkeringsbremse (påhængskøretøjer under 750 kg tilladt totalvægt kan dog være uden bremses).

- 2) Driftsbremsen skal virke på alle hjul og kunne bremse påhængskøretøjet sikkert, hurtigt og virksomt ved alle hastigheder og belastninger.
- 3) Driftsbremsen skal være således indrettet, at påhængskøretøjet automatisk bremser i tilfælde af brud på tilkoblingsanordningen mellem bus og påhængskøretøj. Dette sker sædvanligvis ved hjælp af en kæde eller wire mellem bus og påhængskøretøj (sikkerhedskæde). Sikkerhedskæden skal være fastgjort til den ikke aftagelige del af tilkoblingsanordningen.
- 4) På en-akslet påhængskøretøj med tilladt totalvægt på indtil 1.500 kg kræves dog ikke, at sikkerhedskæden aktiverer bremserne. På påhængskøretøj med en tilladt totalvægt på højst 750 kg, der ikke er forsynet med bremser, kræves der ingen sikkerhedskæde.
- 5) Driftsbremsen skal kunne aktiveres ved normal afbremsning af det trækkende køretøj.
- 6) Parkeringsbremsen på påhængskøretøjet skal kunne holde dette standset på hældende vej (18 %) og skal kunne blive stående tilspændt.
- 7) Parkeringsbremsen på bussen skal kunne holde vogntoget standset på hældende vej (12 %) og skal kunne blive stående tilspændt.

1.3 El-anlæg, lygter, reflekser mv.

Hovedmål

Eleven skal lære om det elektriske anlægs funktion.

Eleven skal endvidere kunne kontrollere, om lovkrav til lygter, reflekser mv. er opfyldt, samt kunne de vigtigste lovbestemmelser om el-anlæg, lygter og reflekser.

Delmål

1.3.1 El-anlæggets funktion, lygter og reflekser

Eleven skal have kendskab til følgende forhold:

- 1) Lygterne på et påhængskøretøj skal være elektrisk forbundet til de tilsvarende lygter på bussen.

Lovbestemmelser om påbudte lygter og reflekser

Eleven skal kunne angive indholdet af følgende lovbestemmelser vedrørende påbudte lygter og reflekser:

- 2) Et påhængskøretøj må kun være forsynet med påbudte eller tilladte lygter og reflekser.
- 3) De påbudte lygter og reflekser omfatter:
 - a) to lygter med positionslys, såfremt påhængskøretøjets bredde overstiger 1,6 m,
 - b) to lygter med baglys,
 - c) to lygter med stoplys,
 - d) mindst én nummerpladelygte,
 - e) to blinklygter bagpå,
 - f) to godkendte og mærkede hvide fremadvendende reflekser og
 - g) to godkendte og mærkede røde bagudvendende trekantede reflekser anbragt med spidsen opad.
- 4) På påhængskøretøjer, der er bredere end 2,1 m, skal der desuden være 2 fremadrettede og 2 bagudrettede markeringslygter henholdsvis med hvidt og rødt lys, der tydeligt kan ses i 300 m's afstand uden at blænde.
- 5) Positionslyset skal være hvidt og skal tydeligt kunne ses i mindst 300 m's afstand uden at blænde.
- 6) Baglygterne skal have rødt lys, der tydeligt kan ses i mindst 300 m's afstand uden at blænde.

- 7) Påhængskøretøjer skal være forsynet med godkendte og mærkede gule sidereflekser, og såfremt påhængskøretøjets totallængde er længere end 6 m også godkendte og mærkede gule sidemarkeringslygter, der er fordelt på påhængskøretøjets sider.
- 8) Sidemarkeringslygter skal tydeligt kunne ses i mindst 300 m's afstand uden at blænde.
- 9) Nummerpladelygter skal belyse nummerpladen, så den tydeligt kan læses i mindst 20 m's afstand.
- 10) Ikke-registreringspligtigt påhængsredskab skal være forsynet med afmærkning for langsomtkørende køretøj (rød trekant).

Lovbestemmelser om tilladte lygter og reflekser

Eleven skal have kendskab til følgende lovbestemmelse:

- 11) De tilladte lygter og reflekser omfatter:
 - a) baklygter, arbejdslygter, ekstra baglygter, ekstra fremadrettede og bagudrettede markeringslygter, ekstra sidemarkeringslygter, tågebaglygter, sideblinklygter, forblinklygter, ekstra bagblinklygter, ekstra stoplygter, havariblink og ekstra reflekser.

Kontrol af lygter mv.

Eleven skal kunne kontrollere, om følgende forhold ved lygter og reflekser er opfyldt:

- 12) Alle lygter og reflekser skal være hele og rene, og alle lygter skal kunne lyse.
- 13) Stoplygterne skal give væsentligt kraftigere lys end baglygterne.
- 14) Blinklygterne skal blinke med gult lys, der tydeligt kan ses i sollys.
- 15) Nummerpladelygter skal have hvidt lys, der kan belyse nummerpladen.
- 16) Lygter i et lygtepar skal have ens farve og lysstyrke.
- 17) Bagudvendende reflekser skal være trekantede og anbragt med spidsen opad.

Tegn på fejl ved lygter

Eleven skal kunne angive årsager til følgende tegn på fejl ved lygterne og udpege, hvor fejlene kan opstå:

- 18) Lygter, der ikke virker eller virker forkert, kan skyldes fejl (dårlig forbindelse) i elstikket mellem bus og påhængskøretøj.

Eleven skal kunne angive følgende årsager til tegn på fejl ved lygter mv.:

- 19) Hvis blinklygterne blinker væsentligt hurtigere end sædvanligt, er det normalt tegn på, at en eller flere blinklygter ikke virker.

1.4 Bærende dele

Hovedmål

Eleven skal lære om de bærende deles funktion og om tegn på fejl, der har betydning for færdselssikkerheden.

Eleven skal endvidere kunne konstatere, om lovkrav til de bærende dele er opfyldt, samt kunne de vigtigste lovbestemmelser om bærende dele.

Delmål

1.4.1 Bærende deles funktion mv.

Eleven skal have kendskab til følgende forhold og funktioner:

- 1) Påhængskøretøjers bærende dele omfatter følgende:

- a) chassis/selvbærende konstruktioner,
 - b) hjulophæng, som består af aksler/bogier, fjederkonsoller, fjederbolte, lasker, fjedre og støddæmpere, og
 - c) hjul, som består af hjullejer, fælge og dæk.
- 2) Påhængskøretøjets vægt overføres til vejen gennem de bærende dele.
 - 3) Fjedersystemets funktion er sammen med eventuelle støddæmpere at udjævne eller optage de kræfter, der opstår ved kørsel på ujævn vej, samt sikre hjulenes kontakt med vejbanen.
 - 4) Affjedring med bladfjedre og gummifjedre er de almindeligste fjedersystemer.

Risikoforhold ved bærende dele

Eleven skal kunne angive betydningen af følgende forhold:

- 5) Kørsel med dæk, der ikke er beregnet til det aktuelle køretøj og det aktuelle kørselsformål, medfører risiko for dækskader og eventuel dæksprængning.
- 6) Kørsel med dæk, der er beskadiget, kan ligeledes medføre risiko for dæksprængning. Dæksprængningen vil som regel ske ved høj hastighed, og derfor er konsekvenserne så meget desto værre.
- 7) Fejl i bærende dele (hjulophæng, lejer mv.) medfører risiko for sammenbrud.
- 8) Manglende afbremsning af køretøj ved hjulskift medfører risiko for skade på køretøj og personer.

Kontrol af bærende dele

Eleven skal kunne kontrollere, om følgende forhold ved bærende dele er opfyldt:

- 9) Dæk skal på alle hjul have mindst 1,6 mm dybde i slidbanens hovedmønster. Sliddet bør ikke være ujævnt, og dækket skal være uden beskadigelser.
- 10) Dækformen må ikke være unormal.
- 11) Chassisrammen og trækstangen må ikke være deformeret, revnet eller beskadiget i øvrigt.

Lovbestemmelser og forhold i øvrigt om bærende dele

Eleven skal kunne angive indholdet af følgende lovbestemmelser:

- 12) Dæk kan være opbygget som diagonaldæk eller radialdæk.
- 13) I hjulophænget som helhed eller i dets enkelte dele må der ikke på grund af slid eller lignende forekomme væsentligt slør.
- 14) Dæk, fælge og hjullejer skal være ubeskadigede.
- 15) Dæk skal være pumpet op til et lufttryk efter fabrikantens forskrifter.
- 16) Dæk på samme aksel skal sammenlagt have en bæreevne, som mindst skal svare til det tilladte akseltryk. Bæreevnen fremgår af dækmærkningen. Dæk skal desuden være af en dimension og udformning, der svarer til fælgen.
- 17) Dæk på samme aksel skal være af samme dimension og type (bortset fra nødreservehjul).

Tegn på fejl ved bærende dele

Eleven skal kunne angive årsager til følgende tegn på fejl ved bærende dele og kunne udpege, hvor fejlene kan opstå:

- 18) Ujævnt/skævt dækslid kan skyldes fejl i affjedringssystemet, ubalance i hjulene eller forkert dæktryk. Ved påkørsel af kantsten eller lignende vil der kunne opstå skader på dækket (slidbane og karkasse).
- 19) Unormal dækform ved vejbanen eller unormalt varmt dæk efter nogen tids kørsel tyder på ukorrekt dæktryk, som i længden kan ødelægge dækket. Dæktrykket bør i så fald tjekkes ved brug af dæktryksmåler.

- 20) Revner i malingen eller koncentrerede rustdannelser (ruststriber) på chassisramme eller fjedre kan skyldes brud. Rustdannelser omkring bolte og nitter tyder på, at de har løsnet sig på grund af slid eller manglende vedligeholdelse.
- 21) Når påhængskøretøjet under kørsel ligeud ikke følger bussens spor, kan det være tegn på, at en aksel har forskubbet sig, eller at trækstangen/træktriangelen er skæv.

1.5 Motor, transmission samt energi- og miljørigtig kørsel

Hovedmål

Eleven skal lære om de særlige miljømæssige forhold ved kørsel med vogntog.

Delmål

1.5.1 Energi- og miljørigtig kørsel

Eleven skal have kendskab til følgende forhold:

- 1) Ved kørsel med påhængskøretøj vil bussens motor belastes yderligere især ved acceleration og kørsel op ad bakke. Det er derfor vigtigt at skifte til passende gear, således at motoren ikke sejtrækker.

I øvrigt repetition efter afsnittet »Energi- og miljørigtig kørsel« i afsnit 1.5.1 i undervisningsplanen for køreuddannelsen til kategori D.

1.6 Karrosseri og opbygning mv.

Hovedmål

Eleven skal lære om påhængskøretøjets karrosseri, opbygning, herunder betegnelser, og tilkoblingsanordning.

Eleven skal kunne de vigtigste lovbestemmelser om påhængskøretøjets karrosseri, opbygning og tilkoblingsanordning.

Delmål

1.6.1 Karrosseri, opbygning og dets fastgørelse

Eleven skal have kendskab til følgende betegnelser:

- 1) Karrosseri og opbygning omfatter det, der er monteret oven på chassisrammen (lad, varekasse eller karrosseri til beboelse) eller selvbærende karrosseri.

Eleven skal kunne kontrollere følgende forhold:

- 2) at døre til eventuelt lastrum er forsvarligt lukket/fastgjort,
- 3) at skærme og eventuelle stænklapper er hele og fastgjorte,
- 4) at eventuel pressening er tilspændt og
- 5) at eventuel last er placeret og fastgjort forsvarligt (se afsnit 6.2.5).

Risikoforhold ved opbygninger

Eleven skal have kendskab til følgende risikoforhold:

- 6) Et påhængskøretøj med høj opbygning er særlig sidevindsfølsom med øget risiko for ustabil kørsel samt væltning i sving.

Lovbestemmelser om karrosseri og opbygning

Eleven skal kunne angive indholdet af følgende lovbestemmelser og forhold:

- 7) Karrosseri og opbygning skal være solidt fastgjort til påhængskøretøjets bærende dele.
- 8) Karrosseri og opbygning skal være uden skarpe kanter eller udragende dele, der kan være til unødigt fare for andre trafikanter.
- 9) Påhængskøretøjets hjul skal være således afskærmet, eventuelt ved karrosseriets udformning, at andre trafikanter er beskyttet mod stænk.

1.6.2 Tilkoblingsanordninger

Eleven skal have kendskab til følgende:

- 1) Tilkoblingsanordningen er normalt en kuglekobling.
- 2) Kuglekoblingen består af en koblingsdel fastgjort til henholdsvis bussen og påhængskøretøjets trækstang.
- 3) Bussens koblingsdel er udformet som en kugle.
- 4) Påhængskøretøjets koblingsdel er udformet som en kugleskål med låseanordning.
- 5) Tilkoblingsanordning kan endvidere bestå af en redskabskobling.

Kontrol af tilkoblingsanordninger

Eleven skal kunne kontrollere, om følgende krav til tilkoblingsanordningen er opfyldt:

- 6) Væsentligt slør må ikke forekomme mellem bussens koblingsdel og påhængskøretøjets koblingsdel, bedømt ved visuel kontrol af slidmærker på koblingsdelene og eventuelt ved kontrol af slidindikator på påhængskøretøjets koblingsdel.
- 7) Aftagelig del af tilkoblingsanordningen skal være korrekt monteret og sikret.

Lovbestemmelser og forhold i øvrigt om tilkoblingsanordninger

Eleven skal kunne angive indholdet af følgende lovbestemmelser og forhold:

- 8) Tilkoblingsanordningen skal være solidt fastgjort til køretøjets bærende dele. Boltforbindelser skal være sikret mod adskillelse.
- 9) Tilkoblingsanordningen skal være forsynet med mekanisk sikring, der hindrer, at koblingen utilsigtet kan udløses.
- 10) Koblingsdelen på bussen (godkendt og monteret efter særlige regler) og koblingsdelen på påhængskøretøjet skal være beregnet til indbyrdes sammenkobling.
- 11) De sammenkoblede koblingsdele skal have tilstrækkelig indbyrdes bevægelighed.
- 12) Det skal være registreret i SKAT, at bussen har en tilkoblingsanordning.

1.7 Indre indretning, udsyn og særligt udstyr

Der er sædvanligvis ikke særligt udstyr på påhængskøretøj til bus.

1.8 Kontrolapparat (fartskriver)

Hovedmål

Eleven skal have genopfrisket kendskabet til kontrolapparatet.

Delmål

1.8.1 Kontrolapparatets (fartskriverens) funktion

Repetition af delmål 1.8.1 i undervisningsplan for kategori D.

1.9 Vogntogets sammenkobling og dokumenter

Hovedmål

Eleven skal lære bestemmelserne om sammenkobling og vogntogets dokumenter. Eleven skal endvidere lære, hvornår disse dokumenter skal medbringes.

Delmål

1.9.1 Sammenkobling

Lovbestemmelser om sammenkobling

Eleven skal kunne angive indholdet af følgende lovbestemmelser:

- 1) Til en bus må kobles ét påhængskøretøj, såfremt bussen er registreret til dette.
- 2) En bus kan være registreret til at måtte sammenkobles med et registreringspligtigt påhængskøretøj enten i fast kombination eller i variabel kombination og for påhængskøretøjer med en tilladt totalvægt på ikke over 3.500 kg tillige ved synsfri sammenkobling.
- 3) Fast kombination vil sige, at bussen er registreret til at trække ét bestemt påhængskøretøj. Påhængskøretøjets registreringsnummer skal da være anført på bussens registreringsattest. Forud for registreringen skal bussen og påhængskøretøjet være synet i kombination med hinanden hos en synsvirksomhed.
- 4) Variabel kombination vil sige, at bussen er registreret til at trække flere bestemte påhængskøretøjer, hvilket da skal være anført på bussens koblingsattest. Forud for registreringen skal bussen sammen med de pågældende påhængskøretøjer være synet hos en synsvirksomhed.
- 5) Synsfri sammenkobling vil sige, at bus og påhængskøretøj kan sammenkobles uden forudgående samlet syn hos en synsvirksomhed. Bussen og påhængskøretøjet skal dog hver for sig være godkendt og registreret til synsfri sammenkobling. På grundlag af registreringsattesterne kan føreren afgøre, om bus og påhængskøretøj lovligt kan kobles sammen, herunder at påhængskøretøjets faktiske totalvægt ikke overstiger den anførte største påhængskøretøjsvægt.
- 6) Ved den praktiske sammenkobling kan føreren afgøre, om vogntogets længde og påhængskøretøjets bredde opfylder bestemmelserne.

Sammenkobling

Eleven skal kunne kontrollere lovligheden af følgende sammenkoblinger på grundlag af registrerings- og/eller koblingsattester:

- 7) Fast kombination, hvor bus og påhængskøretøj er synet og godkendt sammen.
- 8) Variabel kombination, hvor bussen er registreret til at trække flere bestemte påhængskøretøjer.
- 9) Synsfri sammenkobling af bus og påhængskøretøj.

Eleven skal beherske følgende færdigheder ved tilkobling:

- 10) Sammenkoble bus og påhængskøretøj ved at anbringe påhængskøretøjets kugleskål på bussens koblingskugle således, at sikringsanordningen aktiveres, herunder kontrol af slidindikatoren.
- 11) Fastgøre sikkerhedskæde.

- 12) Tilslutte elforbindelsen og efterse, at påhængskøretøjets lys virker.
- 13) Hæve og fastspænde evt. støttehjul.
- 14) Frigøre parkeringsbremsen på påhængskøretøjet inden kørslen.

Eleven skal tilsvarende kunne beherske at frakoble påhængskøretøjet, herunder kunne afbremse dette.

1.9.2 Registrerings- og koblingsattest

Eleven skal kunne angive indholdet af følgende dokumenter og lovbestemmelser mv.:

- 1) For at en bus og et påhængskøretøj kan anvendes, skal de være registreret, og der skal være udstedt registreringsattester.
- 2) Bussens registreringsattest, hvoraf bussens egenvægt/køreklare vægt fremgår, dens tilladte totalvægt samt eventuelt hvilken størrelse påhængskøretøj, der må kobles til den.
- 3) Påhængskøretøjets registreringsattest, hvoraf påhængskøretøjets egenvægt og tilladte totalvægt fremgår.
- 4) Koblingsattest, der anvendes ved variabel kombination.
- 5) På grundlag af registreringsattester kan føreren afgøre, om bus og påhængskøretøj må sammenkobles.
- 6) Ved kørsel med påhængskøretøj skal bussens og påhængskøretøjets registreringsattester medbringes. Såfremt der for bussen er udfærdiget koblingsattest, skal denne medbringes.
- 7) Ved kørsel i Danmark kan medbringes kopier (papir eller elektronisk).

Eleven skal have kendskab til følgende:

- 8) Mange lande kræver, at der medbringes original registreringsattest ved kørsel i omhandlede lande.

1.10 Særlige køretøjer og forhold

Hovedmål

Eleven skal lære om andre påhængskøretøjer.

Delmål

1.10.1 Ikke-registreringspligtige påhængskøretøjer

Eleven skal have kendskab til følgende bestemmelser:

- 1) For disse påhængskøretøjer gælder særlige regler for hastighed, indretning og udstyr. Vægten af et ikke-registreringspligtigt påhængsredskab må ikke overstige det, bussen vægtmæssigt må tilkobles.

1.10.2 Større påhængskøretøjer

Udover det i afsnit 1.1-1.9 anførte gælder for større påhængskøretøjer over 3.500 kg tilladt totalvægt følgende bestemmelser og forhold:

Styreapparat

Eleven skal have kendskab til følgende forhold:

- 1) Såfremt et påhængskøretøj er forsynet med styreapparat, består dette sædvanligvis af en drejekrans, der muliggør drejning af de forreste hjul. Drejekransen består af en øvre og nedre ring, hvorimellem der er anbragt en række kugler.

Eleven skal kunne angive indholdet af følgende bestemmelser:

- 2) Væsentligt slør i styreapparatet (drejekransen) eller i dets enkelte dele må ikke forekomme.

Bremser

Eleven skal have kendskab til følgende forhold:

- 3) Driftsbremsen på større påhængskøretøjer er sædvanligvis trykluft-mekaniske bremser, indrettet som et to-ledersystem.
- 4) Den ene leder (forsyningsslangen) overfører trykluft fra bussen til påhængskøretøjets forsyningskreds.
- 5) Den anden leder (styreslangen) anvendes til at regulere bremsningen af påhængskøretøjet.
- 6) Bremsesystemet kan være opbygget som ABS-bremser.

Nødbremse

Der er ikke krav om nødbremse på påhængskøretøjer.

Eleven skal have kendskab til, at bussens nødbremse skal aktivere påhængskøretøjets driftsbremse, ligesom brud på eller tab af forsyningsslangen skal medføre, at påhængskøretøjets driftsbremse automatisk aktiveres.

Eleven skal kunne angive årsager til følgende tegn på fejl ved bremserne:

- 7) Nedsat bremsevirkning tyder på manglende justering af bremser eller forkert indstillet, eventuelt defekt ALB-ventil.
- 8) Hvis kontrollampen for ABS-bremsesystemet ikke slukker senest kort tid efter igangsætning, er det tegn på fejl i ABS-bremsesystemet, og kun kørsel til nærmeste værksted er tilladt.

Lygter, reflekser mv.

Eleven skal kunne angive indholdet af følgende lovbestemmelser:

- 9) Påhængskøretøjer over 3.500 kg skal uanset bredden være forsynet med 2 positionslygter samt refleksplanke.

Bærende dele

Eleven skal kunne angive indholdet af følgende lovbestemmelser:

- 10) På påhængskøretøjer over 3.500 kg skal mønsterdybden være mindst 1 mm.

Tilkoblingsanordninger

Eleven skal have kendskab til følgende forhold:

- 11) Bussens koblingsdel består af en koblingstragt, koblingshus, koblingsbolt og automatisk låsemekanisme.
- 12) Påhængskøretøjets koblingsdel består af et trækøje med bøsning.

Eleven skal kunne angive årsager til følgende tegn på fejl ved tilkoblingsanordninger:

- 13) Mærkbare stød under kørsel kan være tegn på væsentligt slør i koblingsdele.
- 14) Når påhængskøretøjet ikke følger bussens spor under kørsel ligeud, kan det være tegn på deformeret træktriangel eller trækstang.

1.11 Bussens betjeningsudstyr

1.11.1 Betjeningsudstyr

Repetition efter undervisningsplan for kategori B, afsnit 1.1.1 »Betjeningsudstyr«.

1.12 Forebyggende vedligeholdelse og nødvendig reparation

Hovedmål

Eleven skal lære om betydningen af forebyggende vedligeholdelse og nødvendig reparation.

Delmål

1.12.1 Vedligehold mv.

Eleven skal kunne angive betydningen af følgende forhold:

- 1) Akutte reparationer undgås bedst ved at følge fabrikantens serviceplan for køretøjet.
- 2) Er der opstået fejl på køretøjet af væsentlig betydning for færdselssikkerheden, skal det straks reparerer.

2. INDLEDENDE ØVELSER PÅ VEJ

Formålet med undervisningen i de indledende øvelser er at give eleven færdighed i grundlæggende beherskelse af vogntog ved lave hastigheder og herunder gøre eleven bekendt med vogntogets længde og bredde, særlige manøvreegenskaber, samt førerens orienteringsmuligheder ved brug af spejle.

Øvelserne kan med fordel gennemføres på et passende roligt sted, fx et industrikvarter uden for normal arbejdstid eller en ubenyttet parkeringsplads.

De enkelte øvelser skal være indlært med så stor sikkerhed og præcision, at eleven i de efterfølgende udvidede øvelser på vej hovedsagelig kan koncentrere sig om at tilpasse kørslen til vej- og færdselsforholdene og de gældende færdselsregler.

Hver enkelt øvelses præcise indhold er fastlagt i delmålene. Varigheden bestemmes af den enkelte elevs behov. De enkelte øvelser anses for indlært med tilfredsstillende resultat, når de kan udføres med den grad af præcision, som fremgår af delmålsbeskrivelserne.

De enkelte øvelser skal gennemføres med et vogntog, som opfylder bestemmelserne til vogntog kategori D/E i kørekortbekendtgørelsen med tilhørende bilag.

Da køreuddannelsen til kategori D anses for grundlæggende for uddannelsen til kategori D/E, er der i delmålene for de indledende øvelser på vej alene anført forhold af speciel betydning for kørsel med vogntog.

2.1 Forberedelse til kørsel

Hovedmål

Eleven skal lære at foretage de nødvendige sikkerhedsmæssige forberedelser til kørslen.

Delmål

2.1.1 Eftersyn, indstilling mv.

Repetition af delmålene i 2.1.1 i undervisningsplan for kategori D.

2.2 Vogntogs spejle

Repetition af delmålene i 2.2.1-2.2.3 i undervisningsplan for kategori D.

2.3 Igangsætning og standsning ved kørebanekant

Hovedmål

Eleven skal lære blød igangsætning og standsning efter omhyggelig orientering, bl.a. under hensyn til de blinde vinkler og den manglende mulighed for direkte orientering ved hoveddrejning bagud og langs vogntogets højre side.

Eleven skal endvidere lære at standse eller parkere ved forlæns indkørsel til kørebanekant i højre side og herunder opnå sikker bedømmelse af vogntogets bredde, hjulenes placering og vogntogets længderetning i forhold til kørebanekanten.

Delmål

2.3.1 Start, gearbetjening, igangsætning og bremsning

Orienteringsfærdigheder

Eleven skal beherske følgende orienteringsfærdigheder ved igangsætning og standsning:

- 1) se fremad, til siderne og bagud efter færdsel eller andre hindringer,
- 2) orientere sig bagud og langs vogntogets sider ved hjælp af spejle,
- 3) tjekke blinde vinkler ved hoveddrejning i det omfang, det er muligt,
- 4) bedømme bagfrakommendes hastighed, afstand og hensigt og
- 5) bedømme egen accelerationsevne i forhold til bagfrakommendes hastighed.

Manørefærdigheder

Eleven skal beherske følgende manørefærdigheder ved igangsætning og standsning:

- 6) spænde sikkerhedsselen,
- 7) starte motoren korrekt,
- 8) tænde lyset,
- 9) sætte i gear, give tegn med blinklys og slække parkeringsbremsen,
- 10) sætte blødt i gang, køre et stykke ligeud og ophøre med tegngivning,
- 11) give tegn til forlæns standsning ved kørebanekant eller anden markering med stoplys og eventuelt blinklys og bremse blødt op til standsning,
- 12) standse ved kørebanekant, først med rigelig og senere begrænset manøvreplads, og således at de højre hjul er så tæt som muligt ved kørebanekanten og står parallelt med denne,
- 13) ophøre med tegngivning, sætte i frigear, standse motor og trække håndbremse og
- 14) slukke lyset.

2.4 Højresving om hjørner

Hovedmål

Eleven skal lære forlæns og baglæns højresving om hjørner under omhyggelig orientering.

Eleven skal opnå sikker færdighed i korrekt placering før og under svingningen, orientering i spejle, korrekt ratbetjening og sikker fornemmelse for vogntogets (herunder hjulenes) placering.

Eleven skal lære at bedømme, hvornår der skal foretages nødvendige korrektioner ved baglænskørsel.

Såfremt det er hensigtsmæssigt for en bekvem afvikling af øvelsen, kan venstresving indgå.

Delmål

2.4.1 Færdigheder ved svingning

Orienteringsfærdigheder

Eleven skal beherske følgende orienteringsfærdigheder ved højresving:

- 1) se fremad, til siderne og bagud efter færdsel eller andre hindringer,
- 2) orientere sig bagud langs vogntogets sider ved hjælp af bussens spejle og
- 3) tjekke blinde vinkler i det omfang, det er muligt.

Under baglænskørsel kan man med fordel åbne sideruderne for også at orientere sig efter lyde.

Manøvfærdigheder

Eleven skal beherske følgende manøvfærdigheder ved forlæns højresving:

- 4) give tegn til højresving i passende afstand,
- 5) tilpasse hastigheden med skift til passende gear,
- 6) holde målrettet kurs og jævn hastighed frem mod hjørnet eller sidevejen,
- 7) køre så tæt på kørebanekanten (eller kantlinjen) eller kantstenen som muligt for bl.a. at hindre cyklister og knallertkørere i at køre frem på højre side af vogntoget,
- 8) overholde eventuel vigepligt for krydsende færdsel,
- 9) påbegynde højresvinget, hvis der er fri bane, men ved senere ratdrejning end i bus uden påhængskøretøj og
- 10) udføre højresvinget ved at blive ved kørebanekanten (eller kantlinjen) og gøre svinget så lille som muligt (holde højre baghjul så tæt på kørebanekanten som muligt). Såfremt pladsforholdene gør det nødvendigt, bør der i god tid før svingningen trækkes til venstre. Højresvinget skal så vidt muligt afsluttes i højre kørebanehalvdel.

Eleven skal beherske følgende manøvfærdigheder ved baglæns højresving på steder, hvor det kan ske uden ulempe for den øvrige færdsel:

- 11) baglænskørsel foretages med meget lav hastighed,
- 12) give tegn til højresving i passende afstand før sving,
- 13) køre så tæt på kørebanekant eller kantsten (eller kantlinje) som muligt for bl.a. at hindre cyklister eller knallertkørere i at køre frem på højre side af vogntoget,
- 14) overholde eventuel vigepligt for krydsende færdsel,
- 15) udføre højresvinget ved at lade højre baghjul på påhængskøretøjet tilnærmelsesvist følge kørebanekanten (eller kantlinjen) eller kantstenen på en sådan måde, at det er muligt at fortsætte baglænskørslen nogenlunde parallelt med kanten på den vej, der er bakket ind på og
- 16) afslutte manøvren med tilnærmelsesvist strakt vogntog i passende afstand fra kørebanekanten.

Senest efter undervisningen i 7. afsnit »Udvidede øvelser på vej« skal eleven kunne beherske baglænskørsel.

2.5 Baglænskørsel med målbremmsning

Hovedmål

Eleven skal lære at holde tilnærmelsesvis retlinet kurs under baglænskørsel og ved grundig orientering i spejle alene.

Eleven skal endvidere ved målbremmsning opnå sikker fornemmelse for vogntogets længde.

Delmål

2.5.1 Orientering og bedømmelse af vogntogets længde

Orienteringsfærdigheder

Eleven skal beherske følgende orienteringsfærdigheder ved baglænskørsel med målbremmsning:

- 1) se bagud og langs vogntogets sider efter færdsel eller andre hindringer alene ved hjælp af bussens spejle, herunder skifte mellem flere spejle,

- 2) bedømme passende afstand til markeret mål for påbegyndelse af bremsning og
- 3) sikkert bedømme placering af vogntogets bagsmæk (eller eventuel anden udragende dele) i forhold til markeret mål.

Under baglænskørsel kan man med fordel åbne sideruderne for at orientere sig efter lyde.

Manøvfærdigheder

Eleven skal beherske følgende manøvfærdigheder ved baglæns kørsel med målbremsning på steder, hvor det kan ske uden ulempe for den øvrige færdsel:

- 4) Baglænskørsel foretages med meget lav hastighed.
- 5) Holde tilnærmelsesvis retlinet kurs 20-30 m under baglænskørsel.
- 6) Påbegynde bremsning med passende styrke og i passende afstand fra markeret mål og derpå standse med bagsmækken (eller udragende dele i øvrigt) ved det markerede mål.

Senest efter undervisningen i 7. afsnit »Udvidede øvelser på vej« skal eleven kunne beherske baglænskørsel.

3. KØRETØJERS MANØVREEGENSKABER

Formålet med undervisningen er at sikre, at eleven i fornødent omfang stadig er i besiddelse af viden om køretøjers manøvreegenskaber, som omtalt i undervisningsplan for køreuddannelsen til kategori B.

3.1 Manøvreegenskaber mv.

Hovedmål

Eleven skal have genopfrisket sin viden om de forskellige køretøjers manøvreegenskaber og førernes forskellige orienteringsvilkår med henblik på at kunne opfatte og bedømme faremomenter i færdslen og reagere hensigtsmæssigt over for dem.

Delmål

3.1.1 Generelt om forskellige køretøjers manøvreegenskaber mv.

Repetition af delmålene i 3.1.1-3.2.7 i undervisningsplan for kategori B.

4. TRAFIKANTADFÆRD

Formålet med undervisningen er at sikre sig, at eleven i fornødent omfang stadig er i besiddelse af viden om trafikantadfærd, som omtalt i undervisningsplan for køreuddannelsen til kategori B.

4.1 Trafikantadfærd mv.

Hovedmål

Eleven skal have genopfrisket sin viden om de forskellige grundlæggende psykologiske forhold vedrørende ens egen og andre trafikanters adfærd, lovbestemmelserne om bilisters køreevne og helbred og om at vise særligt hensyn til andre trafikanter med henblik på at kunne opfatte og bedømme faremomenter i færdslen og reagere hensigtsmæssigt over for dem.

Delmål

4.1.1 Opfattelse, reaktion, syn, helbred, andre trafikanter samt adfærd og holdninger mv.

Repetition af delmålene i 4.1.1-4.7.4 i undervisningsplan for kategori B.

5. VEJFORHOLD

Formålet med undervisningen er at sikre, at eleven i fornødent omfang stadig er i besiddelse af viden om vejforhold, som omtalt i undervisningsplan for køreuddannelsen til kategori B.

5.1 Vejforhold mv.

Hovedmål

Eleven skal have genopfrisket sin viden om risikoforhold ved vejene med henblik på at kunne opfatte og bedømme faremomenter i færdslen og reagere hensigtsmæssigt over for dem.

Delmål

5.1.1 Risikoforhold og vejenes sikkerhedsmæssige udformning mv.

Repetition af delmålene i 5.1.1-5.2.6 i undervisningsplan for kategori B.

6. GRUNDREGLER FOR KØRSEL MED VOGNTOG, HERUNDER DIMENSIONER, VÆGT OG BELÆSNING

Formålet med undervisningen er at gøre eleven bekendt med nogle generelle lovbestemmelser for kørsel med vogntog som supplement til de bestemmelser, der gælder for kategori D.

Eleven skal endvidere gøres bekendt med lovbestemmelserne for vogntogets dimensioner, vægt og belæsning.

Elevens viden om det teoretiske stof skal udnyttes i praksis, hvor der er lejlighed til det under øvelser i kørsel på vej.

6.1 Anvisninger for færdslen

Hovedmål

Eleven skal have genopfrisket sin viden om anvisninger for færdslen.

Delmål

6.1.1 Anvisninger for færdslen mv.

Repetition af delmålene i 6.1.1-6.1.2 i undervisningsplan for kategori D.

6.1.2 Kørekortkategori og førerret

Eleven skal kunne angive indholdet af, at kørekortkategori D/E giver ret til at føre følgende køretøjer:

- 1) Vogntog bestående af et trækkende køretøj omfattet af kategori D og et påhængskøretøj med en tilladt totalvægt på over 750 kg.
- 2) Stort påhængskøretøj i forbindelse med lille bus (D1/E).
- 3) Stort påhængskøretøj i forbindelse med kategori B (almindelig bil).
- 4) Kørekort til kategori D/E kan udstedes til personer, der er fyldt 24 år.
- 5) Der gælder særlige alderskrav for:
 - a) Personer, der er ansat, værnepligtige eller frivillige i forsvaret, hjemmeværnet eller det statslige redningsberedskab.
 - b) Indtil alderskravet på 24 år er opfyldt, må der alene føres køretøjer i tjenesten/beskæftigelsen.
 - c) Personer, der har erhvervet kørekortet som led i kvalifikationsuddannelsen efter reglerne i bekendtgørelse om kvalifikationskrav til visse førere af køretøjer i vejtransport. Indtil den pågældende fylder 24 år, giver kørekortet alene ret til at føre køretøjer i overensstemmelse med reglerne i bekendtgørelse om kvalifikationskrav til visse førere af køretøjer i vejtransport.

6.2 Dimensioner og gods samt særlige forhold mv.

Hovedmål

Eleven skal lære om lovbestemmelser og forhold vedrørende vogntogets dimensioner og om gods mv. samt om kravene til særlig forsigtighed ved kørsel med stort læs.

Eleven skal endvidere repetere lovbestemmelser og forhold om signal- og tegngivning, brug af lys, færdselsulykke, forsikringspligt og overladelse af køretøj til andre.

Delmål

6.2.1 Vogntogets bredde

Eleven skal kunne angive indholdet af følgende lovbestemmelser:

- 1) Et påhængskøretøj må med eller uden læs ikke være bredere end 2,55 m, dog bortset fra markeringslygter.
Bredden måles over de dele, der rækker længst ud til hver side, dog bortset fra markeringslygter.
- 2) Påhængskøretøjet må dog aldrig være mere end 70 cm bredere end bussen (35 cm til hver side).

6.2.2 Vogntogets længde

Eleven skal kunne angive indholdet af følgende lovbestemmelser:

- 1) Et vogntog må med eller uden læs ikke være længere end 18,75 m.
- 2) En påhængsvogn må med eller uden læs ikke være længere end 12 m.
- 3) Afstanden mellem bussens bagkant og forkant af lad eller opbygning på påhængsvogn eller registreringspligtigt påhængsredskab må højst være 2 m.

6.2.3 Vogntogets højde

Eleven skal kunne angive indholdet af følgende lovbestemmelser:

- 1) Et påhængskøretøj må med eller uden læs ikke være højere end 4 m.
Højden måles lodret fra kørebanen til den del af køretøjet/læsset, der rækker højest op.
- 2) Uanset køretøjets højde skal føreren sikre sig, at kørsel under broer, ledninger og lignende kan ske uden fare eller ulempe.

6.2.4 Vogntogets vægt

Eleven skal kunne angive betydningen af følgende udtryk:

- 1) Påhængskøretøjets akseltryk eller bogietryk er det tryk, der overføres til vejen fra hjulene på en af akslerne henholdsvis bogien.
- 2) Påhængskøretøjets tilladte totalvægt er den ved registreringen størst tilladte vægt af påhængskøretøjet med last.

Eleven skal kunne angive indholdet af følgende lovbestemmelser:

- 3) Et påhængskøretøjs totalvægt og akseltryk må ikke overstige, hvad der er anført i registreringsattesten.
- 4) En påhængsvogn skal på hver side være forsynet med en påskrift, der angiver størst tilladte totalvægt (T) og størst tilladte last (L).

6.2.5 Gods

Eleven skal kunne angive indholdet af følgende lovbestemmelser og forhold:

- 1) Gods skal være hensigtsmæssigt placeret og fastgjort, og eventuel presenning forsvarligt bundet.
- 2) Gods må ikke dække blinklys, lygter og nummerplade, ikke slæbe eller falde ned på vejen eller på anden måde være til hindring eller fare for færdslen.
- 3) Godset skal være således anbragt, at man sikrer et passende kugletryk. For lille kugletryk eller negativt kugletryk vil medføre ustabil kørsel. Normalt er påhængskøretøjer godkendt med et maksimalt koblingstryk på 50-100 kg afhængig af tilladt totalvægt. Jo tungere påhængskøretøjet er, des større bør kugletrykket være. Det anbefales, at 5-10 % af påhængskøretøjets faktiske totalvægt hviler på kuglen, dog højst hvad bussen, tilkoblingsanordningen og påhængskøretøjet er beregnet til.

I øvrigt repetition efter undervisningsplan for kategori D.

Afmærkning af gods

Repetition efter undervisningsplan til kategori D.

6.2.6 Signalgivning, tegngivning og brug af lys

Repetition efter afsnit 6.2.3, 6.2.4 og 6.2.5 i undervisningsplanen for kategori B.

6.2.7 Motorstop og slæbning mv.

Repetition efter afsnit 6.2.8 i undervisningsplanen for kategori B.

6.2.8 Færdselsulykke

Repetition efter afsnit 6.2.9 i undervisningsplan for kategori B.

6.2.9 Forsikringspligt

Repetition efter afsnit 6.2.10 i undervisningsplan for kategori B.

6.2.10 Overladelse af køretøj til andre

Repetition efter afsnit 6.2.11 i undervisningsplan for kategori B.

6.3 Køre- og hviletidsbestemmelser samt anvendelsen af kontrolapparatet

Hovedmål

Eleven skal have genopfrisket sin viden om bestemmelser om køre- og hviletid samt anvendelse af kontrolapparat.

Delmål

6.3.1 Køre- og hviletidsbestemmelser samt anvendelsen af kontrolapparatet

Repetition af delmålene i 6.3.1-6.3.2 i undervisningsplan for kategori D.

6.4 Personbefordring mv.

Hovedmål

Eleven skal have genopfrisket sin viden om bestemmelser om personbefordring mv.

Delmål

6.4.1 Vejkort og personbefordring

Repetition af delmålene i 6.4.1-6.4.2 i undervisningsplan for kategori D.

7. UDVIDEDE ØVELSER PÅ VEJ

Formålet med undervisningen i de udvidede øvelser er at give eleven færdighed i sikkert og hensynsfuldt samt på en energi- og miljørigtig måde at tilpasse kørslen til de skiftende risikoforhold og faremuligheder samt gældende færdselsregler på forskellige typer veje med forskellig trafiktæthed under udførelsen af alle normalt forekommende manøvrer.

Ved kørsel med vogntog er det af større betydning end ved kørsel med almindelig bil, at man som fører lærer at »læse« trafikken længere fremme, så kørslen i tide kan tilpasses ændrede færdselsforhold. Man skal altså i højere grad end ved de små biler være forudseende og opmærksom, så man kan forudse situationerne og dermed give sig selv tid til at kunne reagere på den rigtige måde (hastighedstilpasninger, gearvalg, placering mv.).

Hver enkelt øvelses præcise indhold er fastlagt i delmålene. Varigheden bestemmes af den enkelte elevs behov. De enkelte øvelser/manøvrer anses for indlært med tilfredsstillende resultat, når de kan udføres med den grad af præcision, som fremgår af delmålsbeskrivelserne.

De enkelte øvelser/manøvrer skal gennemføres med et vogntog, som opfylder bestemmelserne til vogntog, kategori D/E, i kørekortbekendtgørelsen med tilhørende bilag.

Øvelserne/manøvrerne skal gennemføres i en rækkefølge, som sikrer, at eleven hele tiden føres fra en lettere til en vanskeligere øvelse/manøvre. Det vil svare til den anførte rækkefølge i uddannelsesmålene.

Køreuddannelsen til kategori D/E forudsætter, at eleverne har kørekort til kategori D og dermed nogen kørselserfaring.

Derfor anses det ikke for påkrævet at øve hver øvelse/manøvre særskilt.

Lærervejledningen til undervisningsplanen beskriver kravene til øvelsesstrækninger til de enkelte manøvrer.

Da køreuddannelsen til kategori D anses for grundlæggende for uddannelsen til kategori D/E, er der i delmålene for de udvidede øvelser på vej alene anført forhold af speciel betydning for kørsel med vogntog. Udover dette skal undervisningen i fornødent omfang omfatte repetition af delmålene i udvidede øvelser på vej for køreuddannelsen til kategori D.

De udvidede øvelser på vej omfatter følgende manøvrer:

7.1 Igangsætning og standsning ved kørebanekant.

7.2 Placering under ligeudkørsel.

7.3 Hastighed under ligeudkørsel.

7.4 Vognbaneskift og sammenfletning.

7.5 Vending og baglænskørsel.

7.6 Kørsel forbi holdende køretøjer og gående mv.

7.7 Møde.

7.8 Kørsel foran eller efter andre.

- 7.9 Overhaling.
- 7.11 Fremkørsel mod kryds.
- 7.12 Ligeudkørsel i kryds.
- 7.13 Højresving i kryds.
- 7.14 Venstresving i kryds.
- 7.15 Kørsel i rundkørsel.
- 7.16 Kørsel på motorvej.
- 7.17 Kørsel ved siden af andre.
- 7.18 Standsning og parkering.
- 7.20 Kørsel i tunnel.

Hovedmål

Eleven skal gøres bekendt med de ændrede orienterings- og manørevilkår under kørsel med tilkoblet stort påhængskøretøj og lære at beherske vogntoget under udførelsen af normalt forekommende manøvrer.

Der skal i undervisningen især lægges vægt på praktiske øvelser i de manøvrer, der indebærer særlige vanskeligheder under kørsel med stort påhængskøretøj.

Eleven skal endvidere lære at køre ind på og fra motorvej. Hvor forholdene udelukker kørsel på motorvej, har kørelæreren en særlig forpligtigelse til at gennemføre øvelserne på en større vej med accelerations- og decelerationsbaner, jf. hovedmålsbeskrivelsen til øvelse 4 i undervisningsplan for kategori D.

Eleven skal lære at bakke og bedømme vogntogets længde og herunder især være opmærksom på, at andre trafikanter og genstande kan overses på grund af de vanskeligere orienteringsmuligheder.

Delmål

7.1 Igangsætning og standsning ved kørebanekant

7.1.2 Kendskab til risikoforhold

Repetition af delmålene i 7.1.2 i undervisningsplan for kategori D.

7.1.3 Orienteringsfærdigheder

Repetition af delmålene i 7.1.3 i undervisningsplan for kategori D.

Eleven skal beherske orienterings- og manørefærdigheder ved igangsætning og standsning ved kørebanekant, som anført under indledende øvelser på vej, afsnit 2.3 »Igangsætning og standsning ved kørebanekant«.

7.2 Placering under ligeudkørsel

7.2.3-7.2.4 Orienterings- og manøvfærdigheder

Repetition af delmålene i 7.2.3-7.2.4 i undervisningsplan for kategori B.

7.3 Hastighed under ligeudkørsel

7.3.2 Kendskab til risikoforhold

Eleven skal have kendskab til følgende risikoforhold ved eneulykker:

- 1) Bus med påhængskøretøj har tendens til hurtig saksning ved bremsning i glat eller fedtet føre og ved blokering af bremses, især under kørsel ned ad bakke.
- 2) Øget sidevindsfølsomhed ved kørsel med påhængskøretøj med høj opbygning.

I øvrigt repetition af delmålene i 7.3.2 i undervisningsplan for kategori D.

7.3.3 Orienteringsfærdigheder

Repetition af delmålene i 7.3.3 i undervisningsplan for kategori D.

7.3.4 Manøvfærdigheder

Eleven skal beherske følgende manøvfærdigheder vedrørende hastighed:

- 1) højst køre med den lovlige og sikre hastighed.

I øvrigt repetition af delmålene i 7.3.4 i undervisningsplan for kategori D.

7.3.5 Lovbestemmelser i øvrigt

Eleven skal kunne angive indholdet af følgende lovbestemmelser vedrørende hastighed:

- 1) Bus med tilkoblet registreringspligtigt påhængskøretøj må højst køre 70 km/t, også på motortrafikvej.
- 2) Bus med tilkoblet registreringspligtigt påhængskøretøj må på motorvej højst køre 80 km/t.
- 3) Bus med en tilladt totalvægt på over 3.500 kg med tilkoblet registreringspligtigt påhængskøretøj må i tættere bebygget område, bortset fra motorveje og motortrafikveje, højst køre 50 km/t, også på strækninger med højere lokal hastighedsgrænse.
- 4) Vogntog, hvor bussen er godkendt og registreret som tempo 100-bus, må med påhængskøretøj højst køre 80 km/t på motorvej.

7.4 Vognbaneskift og sammenfletning

7.4.3-7.4.4 Orienterings- og manøvfærdigheder

Repetition af delmålene i 7.4.3-7.4.4 i undervisningsplan for kategori B.

7.5 Vending og baglænskørsel

Der undervises ikke i vending.

7.5.2 Kendskab til risikoforhold

Eleven skal have kendskab til følgende risikoforhold ved baglænskørsel:

- 1) fejlbedømmelse af afstand til andre trafikanter eller genstande bagved,
- 2) fejlbedømmelse af vogntogets dimensioner,

- 3) mangelfuld orientering under forberedelse af manøvren og
- 4) opmærksomhed alene på selve manøvren, hvorved eventuelle andre trafikanter ikke bemærkes.

7.5.3-7.5.4 Orienterings- og manørefærdigheder

Eleven skal beherske orienterings- og manørefærdigheder ved baglænskørsel:

- 1) Under forberedelse og udførelse af manøvren til stadighed være orienteret om trafiksituationen langs med og bag ved vogntoget.
- 2) Udføre manøvren, som beskrevet under indledende øvelser på vej, afsnit 2.4 »Højresving om hjørner« og 2.5 »Baglænskørsel med målbremssning«.

7.6 Kørsel forbi holdende køretøjer og gående mv.

7.6.2 Kendskab til risikoforhold

Eleven skal have kendskab til følgende risikoforhold ved kørsel forbi holdende køretøjer, gående mv.:

- 1) Vogntog kræver god sideafstand til holdende, gående mv., især ved kraftig sidevind.

7.6.3-7.6.4 Orienterings- og manørefærdigheder

Repetition af delmålene i 7.6.3-7.6.4 i undervisningsplan for kategori D.

7.7 Møde

7.7.2-7.7.4 Kendskab til risikoforhold samt orienterings- og manørefærdigheder

Repetition af delmålene i 7.7.2-7.7.4 i undervisningsplan for kategori D.

7.8 Kørsel foran eller efter andre

7.8.2-7.8.4 Kendskab til risikoforhold samt orienterings- og manørefærdigheder

Repetition af delmålene i 7.8.2-7.8.4 i undervisningsplan for kategori D.

7.9 Overhaling

7.9.2 Kendskab til risikoforhold

Eleven skal have kendskab til følgende risikoforhold ved overhaling:

- 1) Vogntogets størrelse, som ved højere hastighed frembringer kraftigt vindtryk på vogntogets side og bagude eller læbælte i sidevind, hvorved overhalede cyklister og knallertkøreres styring eller kurs påvirkes.

I øvrigt repetition af delmålene i 7.9.2 i undervisningsplanen for kategori D.

7.9.3 Orienteringsfærdigheder

Repetition af delmålene i 7.9.3 i undervisningsplanen for kategori D.

7.9.4-7.9.5 Manørefærdigheder og lovbestemmelser i øvrigt

Eleven skal beherske følgende manørefærdigheder ved overhaling:

- 1) Vente med at trække til højre på kørebanen efter overhalingen, indtil det er sikkert, at påhængskøretøjet ikke kommer for tæt på den overhalede.

I øvrigt repetition af delmålene i 7.9.4-7.9.5 i undervisningsplan for kategori D.

7.11 Fremkørsel mod kryds

7.11.3-7.11.4 Orienterings- og manøvfærdigheder

Repetition af delmålene i 7.11.3-7.11.4 i undervisningsplan for kategori D.

7.12 Ligeudkørsel i kryds

7.12.2 Kendskab til risikoforhold.

Repetition af delmålene i 7.12.2 i undervisningsplan for kategori D.

7.13 Højresving i kryds

7.13.3-7.13.4 Orienterings- og manøvfærdigheder

Eleven skal beherske orienterings- og manøvfærdigheder ved forlæns højresving, som anført under indledende øvelser på vej, afsnit 2.4 »Højresving om hjørner«.

I øvrigt repetition af delmålene i 7.13.3-7.13.4 i undervisningsplan for kategori D.

7.14 Venstresving i kryds

7.14.2 Kendskab til risikoforhold

Eleven skal have kendskab til følgende risikoforhold ved venstresving:

- 1) Fejlbedømmelse af vogntogets længde, der kan medføre blokering af krydsende eller modkørende færdsels bane ved for tidlig fremkørsel i krydset eller ved for tidlig svingning ud af krydset.

7.14.3-7.14.4 Orienterings- og manøvfærdigheder

Repetition af delmålene i 7.14.3-7.14.4 i undervisningsplan for kategori D.

7.15 Kørsel i rundkørsel

7.15.2 Kendskab til risikoforhold

Eleven skal have kendskab til følgende risikoforhold ved kørsel i rundkørsel:

- 1) Fejlbedømmelse af rundkørselens udformning og dermed den nødvendige svingnings skarphed, hvorved tilkørselshastigheden ofte vælges for høj.

I øvrigt repetition af delmålene i 7.15.2 i undervisningsplan for kategori D

7.15.3 Orienteringsfærdigheder

Repetition af delmålene i 7.15.3 i undervisningsplan for kategori D.

7.15.4 Manøvfærdigheder

Eleven skal beherske følgende manøvfærdigheder ved kørsel i rundkørsel:

- 1) Placere sig hensigtsmæssigt under hensyntagen til rundkørslens udformning enten som anført i 7.15.4 i undervisningsplan for kategori B, eller så langt til højre som muligt, uanset hvilken vej rundkørslen skal forlades ad. Dette skyldes nedsat mulighed for at orientere sig langs vogntogets højre side.

I øvrigt repetition af delmålene i 7.15.4 i undervisningsplan for kategori D.

7.16 Kørsel på motorvej

7.16.1 Kendskab til ulykker

Eleven skal have kendskab til følgende omstændigheder ved ulykker på motorvej:

- 1) Der sker også en del ulykker i forbindelse med vogntogs vognbaneskit eller sammenfletning, herunder til- og frakørsel til motorvej.

7.16.2-7.16.5 Kendskab til risikoforhold, orienterings- og manøvfærdigheder samt lovbestemmelser i øvrigt

Repetition af delmålene i 7.16.2-7.16.5 i undervisningsplan for kategori D.

7.17 Kørsel ved siden af andre

7.17.3-7.17.4 Orienterings- og manøvfærdigheder

Repetition af delmålene i 7.17.3-7.17.4 i undervisningsplan for kategori D.

7.18 Standsning og parkering

7.18.3 Orienteringsfærdigheder

Repetition af delmålene i 7.18.3 i undervisningsplan for kategori D.

7.18.4 Manøvfærdigheder

Eleven skal beherske følgende manøvfærdigheder ved standsning og parkering:

- 1) udføre baglæns parkering mod markeret mål, som anført i afsnit 2.5 »Baglænskørsel med målbremser«,
- 2) aktivere parkeringsbremsen, slukke lyset, fjerne tændingsnøglen og sikre sig, at eventuel tyverisikring er i funktion,
- 3) indstille og anbringe parkeringsskive eller købe parkeringsbillet, hvor dette er påbudt og
- 4) vente med at åbne døre, indtil man har sikret sig, at det kan ske uden risiko for andre.

7.18.5 Lovbestemmelser i øvrigt

Repetition af delmålene i 7.18.5 i undervisningsplan for kategori D.

7.20 Kørsel i tunnel

Repetition af delmålene i 7.20 i undervisningsplan for kategori D.

8. SÆRLIGE RISIKOFORHOLD I TRAFIKKEN

Formålet med undervisningen er at sikre, at eleven i fornødent omfang stadig er i besiddelse af viden om nogle særlige risikoforhold vedrørende bilkørsel, at det hjælper eleven til at blive fortrolig med sin egen formåen og til at udvikle en færdselssikker holdning og adfærd, som omtalt i undervisningsplanen for køreuddannelsen til kategori B.

Undervisningen har også til formål at sikre, at eleven har en sådan forståelse af de særlige risikoforhold ved høj hastighed, alkohol, bevidsthedspåvirkende stoffer og manglende brug af sikkerhedssele, at det hjælper eleven til at lære at forudse mulige fejl eller tankeløsheder i færdslen og i tide at reagere hensigtsmæssigt over for dem.

Undervisningen har endvidere til formål at give eleven forståelse for den særlige betydning for færdsels-sikkerheden og miljøet, som en hensynsfuld færdselsadfærd over for andre og en defensiv kørestil har.

8.1 Særlige risikoforhold mv.

Hovedmål

Eleven skal have genopfrisket sin viden om nogle særlige risikoforhold vedrørende bilkørsel med henblik på at udvikle en færdselssikker holdning og adfærd.

Delmål

8.1.1 Alkohol, bevidsthedspåvirkende stoffer, høj hastighed og manglende brug af sikkerhedssele

Repetition af delmålene i 8.1.1-8.1.4 i undervisningsplan for kategori B.

8.2 Egne holdninger og adfærd mv.

Hovedmål

Eleven skal have udviklet evne og vilje til at tage ansvar, tage nødvendige forholdsregler i trafikken og til at samarbejde med andre.

Eleven skal have opnået tilstrækkelig indsigt i betydningen af egen adfærd, egne holdninger og en defensiv færdselsadfærd for derved at undgå at bringe sig selv og andre i kritiske situationer.

Eleven skal kunne sammenfatte de indlærte kompetencer, der er nødvendige for at køre bus, på en sikker og miljørigtig måde.

Delmål

8.2.1 Opmærksomhed, adfærd over for andre og egne kørselskompetencer

Repetition af delmålene i 8.2.1-8.2.3 i undervisningsplan for kategori B.

9. MANØVRER PÅ KØRETEKNISK ANLÆG

Undervisning på køreteknisk anlæg skal ikke foretages.

10. FORBEREDELSE TIL KØREPRØVE

Formålet med undervisningen er at give eleven viden om betingelserne for at indstille sig til køreprøve og få udstedt kørekort til kategori D/E samt at gøre eleven bekendt med de vigtigste lovbestemmelser om kørekort.

Undervisningen har endvidere til formål at orientere eleven om de krav, der stilles ved køreprøven, og gennem evaluerende prøver i køreskolen give eleven lejlighed til at erhverve sig erfaring om vilkår og fremgangsmåder under gennemførelsen af køreprøvens teoretiske og praktiske del.

De forhold, der er nødvendige til beskrivelse af kravene til køreuddannelsen samt vilkårene for indstilling til køreprøve, skal være gennemført i overensstemmelse med lærervejledningen om køreuddannelsen til kategori D/E.

10.1 Betingelser for at få kørekort

Hovedmål

Eleven skal orienteres om de vigtigste lovbestemmelser vedrørende køreundervisning og ansøgning om kørekort med de fornødne attester mv.

Delmål

10.1.1 Køreundervisning

Eleven skal have kendskab til følgende lovbestemmelser:

- 1) Hvis man ikke tidligere har haft kørekort til kategori D/E, skal man inden køreprøven modtage undervisning hos en godkendt kørelærer til kategori C, D og E.
- 2) Undervisningen til kategori D/E må først påbegyndes, når eleven har erhvervet kørekort til kategori D.
- 3) Undervisningen skal være i overensstemmelse med undervisningsplanen til kategori D/E og omfatte både det teoretiske og det praktiske pensum.
- 4) Der skal i køreundervisningen anvendes en lektionsplan. Lektionsplanen skal udformes i 2 eksemplarer, hvoraf et eksemplar udleveres til køreeleven i overensstemmelse med bestemmelserne i kørekortbekendtgørelsen. Lektionsplanen skal blandt andet inddeles i lektioner henholdsvis i teorilokale (teoretiske emner) og i praktisk køreundervisning (øvelseskørsel). Efter afslutningen af hver enkel lektion skal kørelærer og køreelev med deres underskrifter i kørelærerens eksemplar af lektionsplanen bekræfte gennemførelsen af lektionen.
- 5) Under øvelseskørsel på almindelig vej skal en godkendt kørelærer være med i vogntoget ved siden af eleven. Kørelæreren anses da for at være fører af vogntoget.
- 6) Undervisningsplanen med tilhørende lærervejledning kan ses på politiets hjemmeside (www.politi.dk) og på www.retsinfo.dk.

10.1.2 Indstilling til køreprøve

Eleven skal have kendskab til følgende lovbestemmelser:

- 1) Kørekort udstedes af politiet efter bestået køreprøve.
- 2) Køreprøve aflægges for politiets prøvesagkyndige. For personer ansat under Forsvarsministeriet og for personel ved redningsberedskabet aflægges køreprøven for særlige køredommere.

- 3) Indstilling til køreprøve sker ved at udfylde og underskrive en godkendt ansøgningsblanket og indlevere den til kommunen.
- 4) Når undervisningen er gennemført, skal kørelæreren med sin underskrift på ansøgningsblanketten bekræfte, at ansøgeren har modtaget undervisning i overensstemmelse med undervisningsplanen.
- 5) Ansøgningsblanketten skal være vedlagt:
 - a) **Lægeattest** med oplysninger om ansøgerens helbred og sundhedstilstand.
 - b) **Sundhedskort** eller lignende dokumentation for personnummer.
 - c) **Vellignende fotografi**, (portræt uden hovedbeklædning) i størrelse 35 x 45 mm og uden stempler, men med en læges påtegning på bagsiden.

10.2 Køreprøvens gennemførelse

Hovedmål

Eleven skal orienteres om de gældende retningslinjer for køreprøvens indhold og gennemførelse og ved forudgående evaluerende prøver i køreskolen opnå erfaring i prøvesituationens vilkår.

Delmål

10.2.1 Krav ved køreprøven

Eleven skal have kendskab til følgende lovbestemmelser:

- 1) Ved køreprøven skal den prøvesagkyndige bedømme, om ansøgeren har erhvervet de kundskaber og færdigheder, der er fastsat ved beskrivelsen af delmålene i undervisningsplanen for den pågældende kørekortkategori.
- 2) Køreprøven opdeles i en teoriprøve og en praktisk prøve. Teoriprøven skal være bestået, før man går op til den praktiske prøve.
- 3) Ansøgere skal ved teoriprøven og den praktiske prøve medbringe ansøgningen om kørekort og kørelærerens eksemplar af lektionsplanen.
- 4) Ansøgere kan ikke aflægge køreprøve, medmindre køreuddannelsen har været gennemført i overensstemmelse med bestemmelserne i kørekortbekendtgørelsen. Dette indebærer, at teoriprøven først kan aflægges, når eleven har modtaget undervisning i undervisningsplanens 1. afsnit til og med 8. afsnit samt i relevante afsnit fra undervisningsplanens 10. afsnit. Den praktiske prøve kan først aflægges, når eleven har modtaget undervisning i samtlige afsnit i undervisningsplanen.

10.2.2 Teoriprøven

Eleven skal have kendskab til følgende retningslinjer for teoriprøven og ved evaluerende prøver i køreskolen have opnået kendskab til prøvevilkårene:

- 1) Prøven har normalt en varighed på ca. en halv time.
- 2) Prøven er skriftlig og gennemføres ved forevisning af en tilfældigt udvalgt serie blandt Rigspolitiets godkendte teoriprøvesæt med indtalte spørgsmål og svarmuligheder samt tilhørende afkrydsningsskema til besvarelse.
- 3) Ansøgere, der på grund af særlige forhold, der skal være dokumenteret, ikke kan aflægge sædvanlig skriftlig prøve, kan henvises til en specialprøve, hvor den tilsynsførende fx oplæser spørgsmålene eller standser båndoptageren mellem hvert spørgsmål. Teoriprøveserierne og afkrydsningsskemaerne anvendes ligeledes under specialprøven. Ordblindhed kan ikke begrunde en specialprøve.
- 4) Prøvelokalet lukkes ved aftalt mødetid. Ansøgere, der møder for sent og efter, at prøven er begyndt, kan ikke få adgang til prøvelokalet og skal beramme ny prøve mod betaling.

- 5) Før prøven bliver ansøgerne vejledt om prøvens gennemførelse og vilkår, herunder hvordan afkrydsningsskemaet skal udfyldes, og det indskræpes, at brug af hjælpemidler ikke er tilladt.
- 6) Under prøven har kun tilsynsførende og ansøgere adgang til prøvelokalet.
- 7) Ved teoripróven skal ansøgeren medbringe:
 - a) **Ansøgningen** i behørig udfyldt stand.
 - b) **Særlig legitimation:**
 - i) Eventuelt tidligere udstedt kørekort (EU-model (kreditkort-typen)), eller
 - ii) Gyldigt pas.
 - iii) Er ansøgeren ikke i besiddelse af tidligere udstedt kørekort eller gyldigt pas, jf. ovenstående, skal forevises original dåbs-, navne- eller fødselsattest, sundhedskort eller anden egnet legitimation samt billedlegitimation.
 - iv) Hvis personnummer eller fødselsdato og fødested ikke tydeligt fremgår af passet eller kørekortet, skal der tillige forevises et legitimationspapir udstedt af en offentlig myndighed, hvoraf personnummer eller navn og fødested tydeligt fremgår.
 - v) Hvis der er skiftet navn, og dette navn ikke fremgår af ovenfor nævnte dokumenter, skal navneændringen dokumenteres ved forevisning af vielsesattest, navnebevis eller dokumentation for anmeldelse til vielsesmyndigheden eller folkeregistret.
 - c) Kørelærerens eksemplar af **lektionsplanen** i behørigt udfyldt stand.
- 8) Prøven bedømmes efter Rigspolitiets rettevejledning.
- 9) Resultatet af prøven skal meddeles straks efter prøvens bedømmelse. Ansøgere skal have oplyst, hvilke emner i undervisningsplanen der er fejlagtigt besvaret.

10.2.3 Den praktiske prøve

Eleven skal have kendskab til følgende retningslinjer for den praktiske prøve og ved evaluerende prøver i køreskolen have opnået kendskab til prøvevilkårene:

- 1) Den kørselstid, der afsættes til bedømmelse af ansøgerens færdigheder og adfærd i trafikken, må ikke være under 45 minutter.
Udover kørselstiden **skal** afsættes tid til kontrol af ansøgerens identitet, oplysning om prøvens forløb, til- og frakobling af køretøjer, gennemførelse af særlige manøvrer, kontrol af køretøjets udstyr, evaluering af prøveforløbet mv. Prøvetiden kan om nødvendigt forlænges og kan afbrydes, hvis ansøgerens kørefærdighed er meget ringe.
- 2) Prøven i kørsel gennemføres med den prøvesagkyndige ved siden af ansøgeren i et vogntog, der opfylder bestemmelserne i kørekortbekendtgørelsens bilag, og som ansøgeren selv skal stille til rådighed. Kørelæreren kan, medmindre ansøgeren eller den prøvesagkyndige har væsentlige indvendinger imod det, overvære prøven. Som led i prøvestedets kvalitetssikring af den praktiske prøve kan yderligere en prøvesagkyndig efter forudgående orientering af kørelæreren overvære prøven.
- 3) Under prøven anses ansøgeren som vogntogets fører med deraf følgende ansvar og forpligtelser.
- 4) Den praktiske prøve starter med bussen og påhængskøretøjet placeret side om side. Ansøgeren skal derfor starte prøven med at sammenkoble køretøjerne. Prøven afsluttes ved at frakoble påhængskøretøjet.

Såfremt køretøjerne af hensyn til en forsvarlig trafikafvikling ikke kan placeres ved siden af hinanden, skal det trækkende køretøj i stedet placeres bag ved påhængskøretøjet. Prøven startes ved, at det trækkende køretøj føres forbi påhængskøretøjet og kortvarigt stopper op på dettes side. Køretøjerne sammenkobles derefter. Ved prøvens afslutning frakobles påhængskøretøjet. Under sammenkoblingsmanøvrerne til kategori D/E må kørelæreren eller en anden person være behjælpelig med at informere om afstanden mellem bussen og påhængskøretøj ved hjælp af tegn og/eller verbale anvisninger. Efter at køretøjerne er placeret således, at videre tilkobling kan foretages, må ansøgeren ikke modtage yderligere hjælp.

- 5) Færdighed i kontrol af påhængskøretøjets lovpligtige udstyr indgår som led i den praktiske prøve. Under kontrollen skal ansøgeren uden brug af værktøj undersøge og tage stilling til, om de dele, der undersøges, opfylder lovkravene, herunder kunne forklare hvordan kontrollen udføres. Herudover skal ansøgeren kunne udpege, hvor nærmere angivne fejl kan opstå som anført i undervisningsplanens afsnit. Når det skal kontrolleres, om væsker, fx motorolie, er påfyldt i tilstrækkelig mængde, skal den prøvesagkyndige i de situationer, hvor kontrollen af det konkrete prøvekøretøj gennemføres ved en kontrollampe, anmode ansøgeren om at udpege påfyldningsstedet for fx motorolie.
- 6) Ansøgeren skal køre efter den prøvesagkyndiges anvisninger om rute og manøvrer. Anvisningerne gives tydeligt og i så god tid, at ansøgeren kan opfatte og forstå dem og nå at forberede og udføre det anviste. Den prøvesagkyndige leder prøven på en sådan måde, at ansøgeren ikke tvinges ud i unormale færdselssituationer eller tilskyndes til at handle mod færdselsreglerne og hensynet til sikkerheden i øvrigt.
- 7) De manøvrer, som er indøvet på lukket øvelsesplads og køreteknisk anlæg, skal ikke ved prøven udføres separat, medmindre det direkte er anført i undervisningsplanens afsnit 7 »Manøvrer på vej«, men skal indgå i forbindelse med den normale betjening af køretøjet under kørslen. Kørsel i 8-tal samt forlæns- og baglæns slalom må ikke kræves udført. Dog skal følgende manøvrer altid indgå:
 - a) bakke i en tydeligt markeret kurve med en konstant krumningsradius (afrundet hjørne) og
 - b) parkere sikkert ved en læsserampe, platform eller lignende.Baglænskørsel kan kun kræves udført med nogen præcision.
- 8) Den prøvesagkyndige skal gribe ind ved brug af vogntogets betjeningsudstyr, hvis det er nødvendigt af hensyn til sikkerheden eller for at undgå påkørsel.
- 9) Enkelte mindre alvorlige fejl kan ikke i sig selv medføre, at prøven bedømmes som ikke-bestået, idet ansøgerens kørsel skal vurderes som en helhed.
- 10) Resultatet af prøven skal meddeles straks efter prøvens afslutning. Ansøgere, der ikke har bestået, skal have oplyst, hvilke færdighedskrav i undervisningsplanen der ikke er tilfredsstillende opfyldt.
- 11) Prøven bedømmes efter Rigspolitiets retningslinjer for køreprøver.
- 12) Ved den praktiske prøve skal ansøgeren medbringe:
 - a) **Ansøgningen** i udfyldt og underskrevet stand.
 - b) **Eventuelt tidligere udstedt kørekort.**
 - c) **Særlig legitimation:**
 - i) Eventuelt tidligere udstedt kørekort (EU-model (kreditkort-typen)), eller
 - ii) Gyldigt pas.
 - iii) Er ansøgeren ikke i besiddelse af tidligere udstedt kørekort eller gyldigt pas, jf. ovenstående, skal forevises original dåbs-, navne- eller fødselsattest, sundhedskort eller anden egnet legitimation samt billedlegitimation.
 - iv) Hvis personnummer eller fødselsdato og fødested ikke tydeligt fremgår af passet eller kørekortet, skal der tillige forevises et legitimationspapir udstedt af en offentlig myndighed, hvoraf personnummer eller navn og fødested tydeligt fremgår.
 - v) Hvis der er skiftet navn, og dette navn ikke fremgår af ovenfor nævnte dokumenter, skal navneændringen dokumenteres ved forevisning af vielsesattest, navnebevis eller dokumentation for anmeldelse til vielsesmyndigheden eller folkeregistret.
 - d) Kørelærerens eksemplar af **lektionsplanen** i udfyldt stand.

10.3 Lovbestemmelser i øvrigt om kørekort

Hovedmål

Eleven skal orienteres om de vigtigste lovbestemmelser vedrørende kørekort.

Delmål

10.3.1 Kørekortets gyldighed

Eleven skal have kendskab til følgende lovbestemmelser:

- 1) Kørekortet er normalt gyldigt 5 år ad gangen, men kan i særlige tilfælde udstedes med kortere gyldighed og på bestemte betingelser.
- 2) Når gyldighedstiden er udløbet, kan kørekortet fornyes ved henvendelse til kommunen.
- 3) Under kørslen skal man have kørekortet hos sig og på forlangende vise det til politiet.
- 4) Hvis kørekortet beskadiges eller bortkommer, skal man henvende sig til kommunen for at få udstedt et nyt.

10.3.2 Inddragelse og generhvervelse af kørekort

Eleven skal have kendskab til følgende lovbestemmelser:

- 1) Hvis politiet har grund til at antage, at en bilist ikke længere opfylder betingelserne for at have kørekort, kan politiet inddrage det eller indkalde den pågældende til en kontrollerende køreprøve.
- 2) Er førerretten frakendt, kan kørekortet normalt kun generhverves efter bestået kontrollerende køreprøve. Hvis den kontrollerende køreprøve skal gennemføres af en førstegangserhverver, skal der forinden gennemføres særlig køreundervisning. Den særlige køreundervisning skal gennemføres hos en godkendt kørelærer og skal mindst omfatte et antal lektioner i teorilokale og i praktisk køreundervisning (øvelseskørsel).
- 3) Hvis førerretten er frakendt som følge af spirituskørsel (eller før 1. september 2005 for promillekørsel), narkokørsel eller kørsel under påvirkning af sygdom mv., skal der gennemføres et kursus i alkohol, narko og trafik (ANT-kursus) og bestås en kontrollerende køreprøve.
- 4) Førstegangserhververe af kørekort (dvs. indehavere af kørekort enten til kategori AM (stor knallert), kategori A1, kategori A2, kategori A eller kategori B) vil ved visse overtrædelser af færdselslovens bestemmelser få et kørselsforbud eller en ubetinget frakendelse af førerretten. Dette gælder således alle, der endnu ikke har haft det første kørekort i 3 år.
- 5) Kørekortsindehavere får ved visse overtrædelser af færdselsloven udover en bøde også et »klip i kørekortet«. Fx hvis man kører over 30 % for stærkt, kører over for rødt, eller hvis børn under 15 år ikke er spændt fast i bilen. 3 klip inden for 3 år medfører en betinget frakendelse af kørekortet. Klippekortet gælder for grove overtrædelser af færdselsloven, som ikke i sig selv medfører frakendelse af kørekortet, men som udsætter andre for fare.
- 6) For førstegangserhververe af kørekort er reglerne strammere, idet kørselsforbud opnås allerede efter 2 klip inden for 3 år.